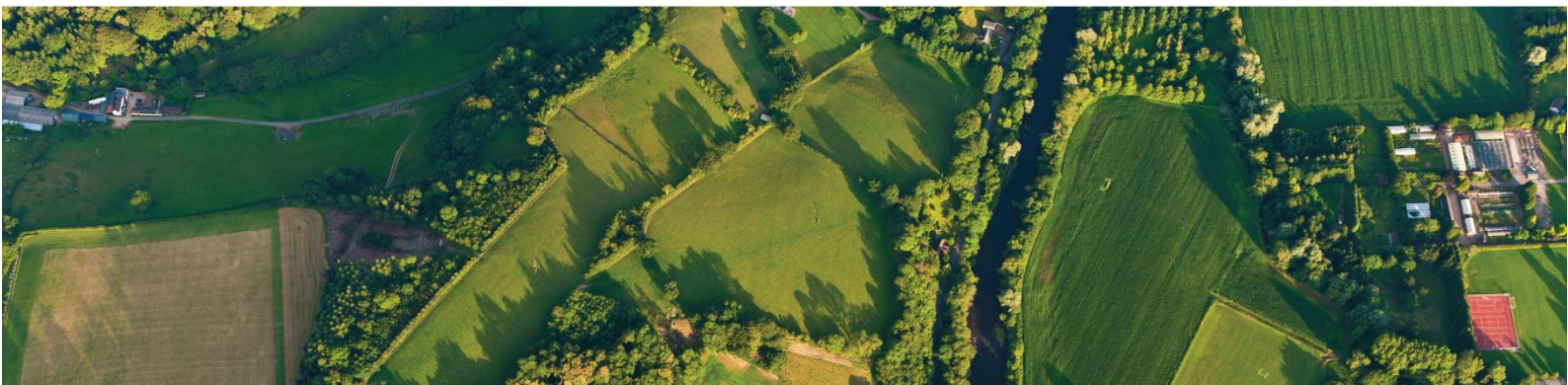

Transect-Evaluatierapport

Zeestraat 50, Noordwijkerhout

Een Archeologisch Inventariserend Veldonderzoek door
middel van Proefsleuven (IVO-P)

transect

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK ► ADVIES

Colofon

Titel	Zeestraat 50, Noordwijkerhout. Een archeologisch Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven (IVO-P)
Auteur	Drs. A.A. Kerkhoven
Versie	Concept, versie 2.0
Datum	18-10-2017
Projectnummer	17020050
Onderzoeksmelding	4548064100
Opdrachtgever	AGEL Adviseurs / Interegion Groep BV
Uitvoerder	Transect b.v. Australiëlaan 5-a 3526 AB Utrecht
Bevoegde overheid	Gemeente Noordwijkerhout
Adviseur namens bevoegde overheid	Mw. M. (Monique) van der Putten Tel. 0252-343737 E-mail: archeologie@noordwijkerhout.nl
Beheer documentatie	Transect b.v., Utrecht
Omslagafbeelding	Foto van vlak 1 richting het zuidoosten; het couperen van de tonput (S.33)

Autorisatie		
Naam	Datum	Paraaf
Drs. A.A. Kerkhoven Senior KNA-Archeoloog	18-10-2017	

ISSN: 2211-7067

© Transect b.v., Utrecht

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Transect aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoud

1.	Inleiding.....	5
2.	Uitgevoerde werkzaamheden	7
3.	Voorlopige resultaten.....	10
4.	Voorlopige conclusies en aanbevelingen	18
5.	Uitwerkings-, conserverings- en selectieplan.....	19
Bijlage 1.	Archeologische periode-indeling voor Nederland	23
Bijlage 2.	Alle Sporen Kaart (ASK)	24
Bijlage 3.	Vlaktekeningen (drie delen)	25
Bijlage 4.	Sporen- en lagenlijst.....	28
Bijlage 5.	Vondstenlijst.....	29

1. Inleiding

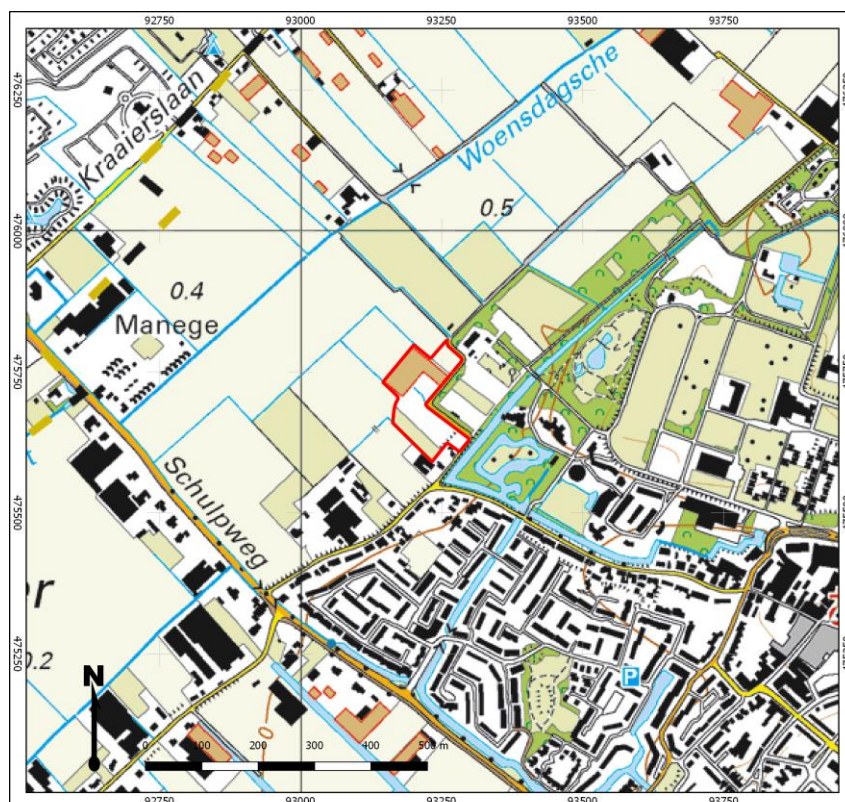
Plaats	Noordwijkerhout
Gemeente	Noordwijkerhout
Toponiem	Zeestraat 50
Provincie	Zuid-Holland
Kaartblad	24H
Coördinaten	93.162 / 475.660 93.199 / 475.801 93.282 / 475.775 93.231 / 475.591
Onderzoeksmeldingsnummer	4548064100
Oppervlakte onderzoeksgebied	ca 5,3 ha
Oppervlakte onderzoeksgebied	ca. 1,6 ha, waarvan 160 m ² aan proefsleuf
Startdatum veldwerk	7 september 2017
Einddatum veldwerk	7 september 2017
Aantal aangelegde putten	1
Oppervlakte aangelegde putten	ca. 161 m ²
Aantal uitgegeven spoornummers	34
Aantal uitgegeven laagnummers	-
Aantal uitgegeven vondstnummers	19

Op 7 september 2017 heeft Transect bv in opdracht van AGEL Adviseurs een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Zeestraat 50 te Noordwijkerhout (figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is woningbouw op het terrein.

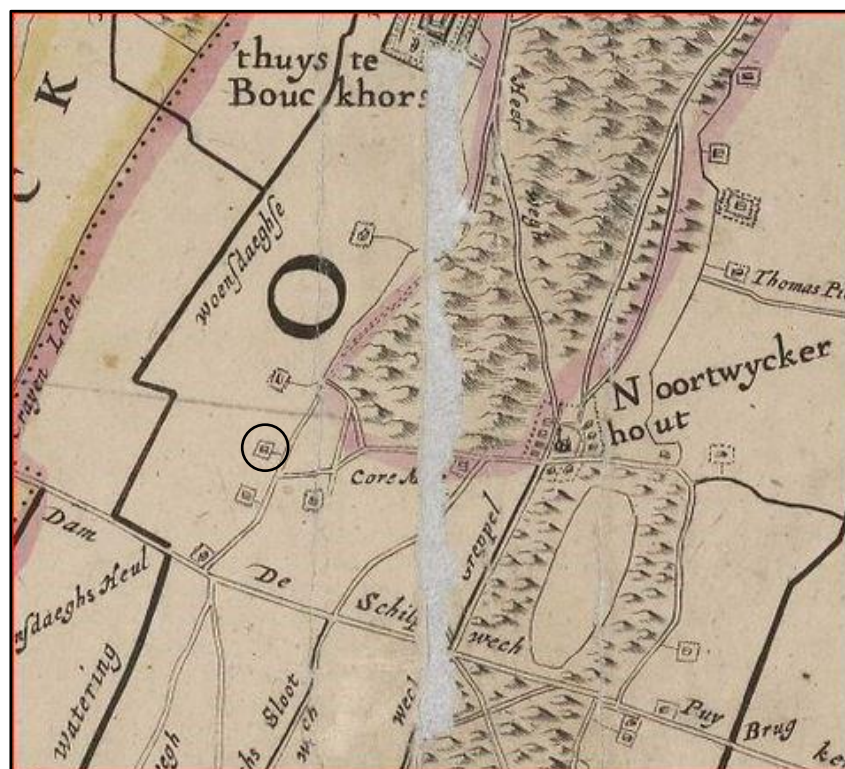
Om de archeologische verwachting in het plangebied te toetsen, heeft ArGeoBoor voor het gebied een archeologisch bureau- en booronderzoek uitgevoerd (bureauonderzoek en verkennend booronderzoek, Nijdam 2014). Nijdam (2014) heeft hierbij opgemerkt dat er in het plangebied, op basis van het bureauonderzoek, archeologische resten vanaf het Laat-Neolithicum tot en met de Nieuwe Tijd voor zouden kunnen komen. Op historische kaarten is vanaf de 17^e eeuw in de omgeving van het plangebied bebouwing aanwezig (figuur 2), en binnen het plangebied vanaf het begin van de 19^e eeuw. Dit laat onverlet dat in het plangebied oudere bebouwingsresten en nederzittingsresten kunnen worden aangetroffen uit perioden waarvan geen kaarten beschikbaar zijn, dan wel uit perioden dat er geen of nauwelijks kaarten werden gemaakt of overgeleverd zijn.

Uit het aansluitend uitgevoerde archeologisch verkennend booronderzoek blijkt dat de bodem in het plangebied grotendeels is verstoord, behoudens de locatie van een historische boerderij. Er is geadviseerd om, indien bodemverstoringen op de locatie van de boerderijlocatie plaats gaan vinden, daar gravend onderzoek uit te laten voeren door middel van een proefsleuvenonderzoek. In het overige deel van het plangebied worden geen archeologische resten meer verwacht en is geadviseerd om dit vrij te geven (Nijdam 2014).

Ten behoeve van het archeologische proefsleuvenonderzoek is voorafgaand aan het onderzoek een Programma van Eisen (PvE) opgesteld. Het proefsleuvenonderzoek zelf is vervolgens op 7 september van dit jaar uitgevoerd door drs. A.A. (André) Kerkhoven (sr KNA archeoloog) en mw. N. de Vries MA (KNA archeoloog MA). Ten behoeve van het proefsleuvenonderzoek en vanwege het verwachte hoge grondwaterniveau is het onderzoek onder bronbemaling uitgevoerd.

Figuur 1: Ligging van het plangebied.

Figuur 2: Het plangebied op de kaart van J.J. Dou uit 1646.

2. Uitgevoerde werkzaamheden

In het plangebied is conform het puttenplan uit het PvE een proefsleuf aangelegd van circa 40 x 4 m (WP1; circa 160 m², zie figuur 3). De proefsleuf is machinaal aangelegd met een graafmachine, voorzien van een gladde gesloten bak. Daarbij is het vlak na iedere haal van de machine, met behulp van een metaaldetector, intensief geïnspecteerd op metaalvondsten. Aanlegvondsten zijn per vak van 5 x 4 m verzameld en geadministreerd.

Er is één vlak aangelegd op circa 30-40 cm -Mv, omdat hier al de top van de ongeroerde strandafzettingen zichtbaar werd. Deze bestaat hier uit ongevekt, matig fijn, goed gesorteerd grijsgeel duinzand en ligt hier circa 30 cm hoger dan in boringen 3 en 10 van het verkennend booronderzoek (Nijdam 2014), die in de nabijheid van het plangebied zijn gezet. Volgens de verkennende boringen zou de bodem tot 70 – 80 cm -Mv zijn geroerd. Dit correspondeert met de bodemkaart en de archeologische beleidskaart van de gemeente Noordwijkerhout, waarbij de boerderijlocatie op een deels afgegraven strandwal zou liggen. Het is echter aannemelijk dat hierbij de grond waar de boerderij op stond, ontzien is en dus de bodem hier niet is afgegraven.

Vlakhoogtes vlak 1 liggen op 0,44 tot 0,65 m +NAP. Maaiveldhoogtes liggen tussen 0,72 tot 1,02 m +NAP. Waar nodig is het vlak opgeschaafd om sporen beter zichtbaar en archeologisch leesbaar te maken (figuren 4 en 5). Sporen zijn vervolgens aangekrast. Nadat een vlaksegment is aangelegd, is deze direct gefotografeerd met fotobordje, noordpijl en twee jalonstokken. Hierna zijn sporen ingemeten en gecoupeerd én zijn de coupes gefotografeerd en getekend (schaal 1:20). Ook zijn vlakhoogtes en maaiveldhoogtes genomen en zijn de putcontouren ingemeten. Van de zuidwestelijke profielwand zijn drie profielkolommen ingemeten. Het meetwerk is verricht m.b.v. van een dGPS, met een maximale afwijking van 1 cm. Ook de vlaktekeningen zijn met de dGPS vervaardigd.

Figuur 3. Puttenplan.

Figuur 4: Vlak 1, gefotografeerd richting het zuidoosten.

Figuur 5: Vlak 1, gefotografeerd richting het noordwesten.

3. Voorlopige resultaten

Stratigrafie

De stratigrafie op de locatie van de oude boerderij bestaat uit een geroerde bovenlaag van circa 30-40 cm dikte, met veel bouwpuin, met hieronder strandafzettingen (Zs1, h0, mf, goed gesorteerd). Vanuit vlak 1 is de bodemopbouw gecontroleerd met een boring, tot 2,0 m onder het vlakniveau (figuur 6). Deze boring is gezet met een 7 cm-diameter Edelmanboor. De boringen laten een onverstoord bodemprofiel zien van een strandwal, met in de bovenste 40 cm bodemvorming in de vorm van een vorstvaaggrond (bruin zand).

Tijdens het booronderzoek was vastgesteld dat de bodem in het gehele plangebied verstoord was tot op een diepte van minimaal 70 cm -Mv. In enkele boringen was op een diepte van 70-80 cm -Mv nog een intact profiel met strandafzetting aanwezig. Deze boringen bevinden zich ten noordoosten en zuidwesten van de huisplaats. Ter plaatse van de oude boerderij is een verhoging zichtbaar in het landschap. Dit verklaart mogelijk ook waarom de strandafzettingen tijdens het gravend onderzoek op minder grote diepte werden aangetroffen dan tijdens de boringen van het verkennend booronderzoek, hier is de bodem mogelijk lokaal tot op minder grote diepte vergraven. Echter blijkt ook op de locatie van de oude bebouwing dat de bodemopbouw verstoord is door de sloop van de boerderij (zie hieronder). Alhoewel de bodemopbouw in vergelijking tot de rest van het plangebied ter plaatse van de oude huisplaats inderdaad in het algemeen minder diep lijkt te zijn geroerd, zijn de aanwezige archeologische resten wel in grote mate verstoord door de sloop van het bouwwerk, waardoor ook lager gelegen niveaus zijn vergraven. Hierdoor is ook ter plaatse van de huisplaats de bodemopbouw grotendeels niet meer intact te noemen.

Figuur 6: Boorkernen; uitgelegd van linksboven naar rechtsonder, met de onderkanten omhoog.

Sporen en structuren

De archeologische verwachting betrof een boerderij die bekend staat als 'De Hut', waarvan de oorsprong terug gaat tot in de 17^e eeuw. Het zou tussen 1650 en 1670 moeten zijn gebouwd, kort voor 1732 afgebrand en vervolgens herbouwd (Bron: historisch onderzoek Bert Hogervorst, 19 juli 2014). De hoop was dat er muurresten in combinatie met archeologische voorwerpen van de boerderijwoning zouden worden teruggevonden. Uit het proefsleuvenonderzoek blijkt echter dat de boerderij grondig is gesloopt, waarbij alle muren zijn verwijderd. Wat resteert zijn uitbraaksleuven en kuilen met puin met hierin weinig gebruiksvoorwerpen, die nauwelijks als archeologische sporen zijn aan te merken, maar eerder als recente verstoringen. De oorspronkelijke boerderijplattegrond kon hieruit niet worden afgeleid, waarmee de archeologische samenhang van het complex dus vrijwel volledig verloren is gegaan.

Wel is een tonput uit vermoedelijk de 17^e eeuw aangetroffen, die conform het PvE in zijn geheel is onderzocht, wat betekent dat de boven- en zijaanzichten (in vlak en profiel) zijn gedocumenteerd, duigen zijn bemonsterd en een monster van de onderste putvulling is genomen. Tevens zijn er enkele paalsporen aangetroffen. Deze zijn niet te reconstrueren tot een structuur doordat de direct omgeving verstoord is door uitbraaksleuven.

Er zijn 34 spoornummers uitgegeven; zie de sporenlijst in bijlage 4. Deze laten zich als volgt onderverdelen:

- Circa 75% van het vlak bestaat uit uitbraakkuilen en -sleuven waarvan de begrenzing zich meestal niet binnen de proefsleuf bevond. Deze relateren vermoedelijk aan de sloop van de boerderijwoning. De kuilen zijn relatief ondiep. Met boringen vanuit vlak 1 zijn de dieptes bepaald. Deze zijn 5 tot 50 cm onder het vlakniveau; dus de diepste uitbraakkuil/sleuf reikt tot circa 90 cm onder het huidige maaiveld. Gezien dat ze naast veel puin, ook koperen leidingen, resten van pvc-buizen, e.d. bevatten, moeten ze recent zijn. Daarom zijn ze ook eerder als verstoring aangemerkt, dan als archeologisch spoor.
- In het noordwestelijke deel van de proefsleuf ligt een cluster paalsporen (S.1 t/m S.11, S.13, S.14 en S.16; figuur 7). Op basis van vondstmateriaal uit de sporen, dateren deze uit de Vroege- tot Late Nieuwe Tijd. Een nadere datering is niet mogelijk. Gezien het regelmatige karakter van de paalsporen, betreft het waarschijnlijk een structuur, maar wat voor structuur is onduidelijk. Uit spoor 7 komen twee botfragmenten (ulna en thoracale vertebra van vermoedelijk rund), een fragment roodbakkerd aardewerk met gele en groene slibversiering, een fragment roodbakkerd aardewerk met loodglazuur (niet nader te determineren) en een fragment roodbakkerd baksteen of aardewerk (niet nader te determineren). Uit spoor 9 komen twee baksteenfragmenten.
- Enkele ploeg- c.q. plantgatensporen in het zuidoostelijke deel van de proefsleuf (S.29 t/m S.32), die hier ook in de Nieuwe Tijd worden gedateerd. Deze worden doorsneden door de eerder genoemde uitbraaksleuven.
- Een tonput (S.33) in het zuidoostelijke deel van de proefsleuf; het enige in de proefsleuf nog intacte restant van de voormalige boerderijwoning 'De Hut' (figuren 8 t/m 11). De put was aan de bovenzijde voorzien van twee baksteenringen van forse bakstenen (roodbaksteen). Hiervan is één baksteen als monster geborgen (V.14). Deze meet 30 x 21 x 8,5 cm.

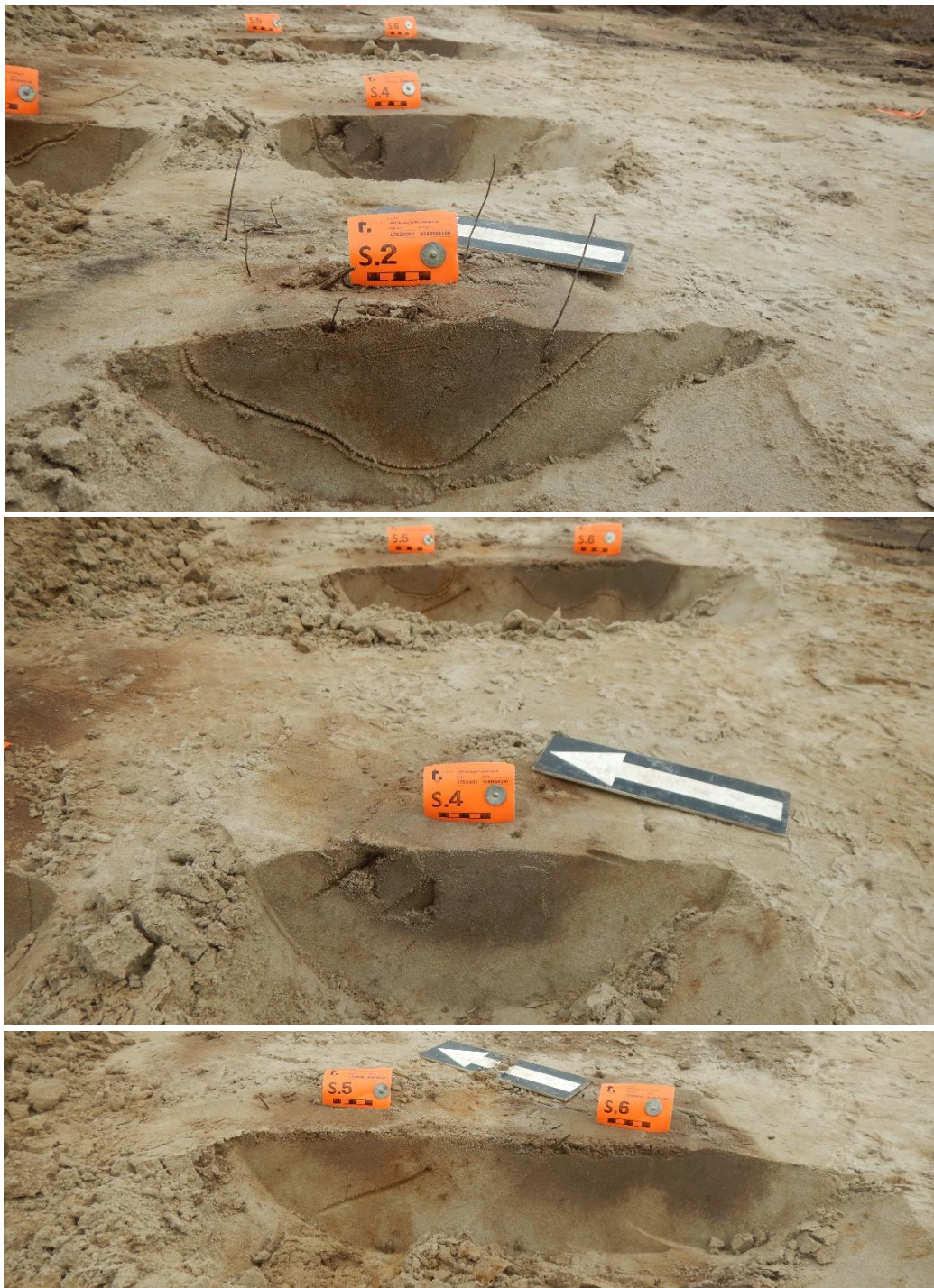
Uit de onderste vullingen komt naast een fragment roodbakkerd aardewerk met loodglazuur en een zonder loodglazuur ook een Wellenfuß van een Siegburg-steengoedkannetje en enkele fragmenten tefriet, die van een maalsteen afkomstig zijn. Ook komt van dit niveau een hoefijzer, twee andere ijzeren voorwerpen (niet zijnde spijkers; lijkt nog het meest op

‘staven’ (gr. lengte 12 cm, gr. breedte 3 cm), meerdere baksteenfragmenten, een geglaazuurd tegelfragment, een dakpanfragment of tegelfragment (roodbakkend) en een fragment leisteen. Uit de bovenste vulling komen twee fragmenten roodbakkend aardewerk met loodglazuur en een klein fragment Majolica.

Op basis van deze gegevens moet de tonput in de Nieuwe Tijd in gebruik zijn geweest, vermoedelijk vanaf de Vroege Nieuwe Tijd. Het fragment Siegburg steengoed dateert uit de 15^e-16^e eeuw en het tefriet suggereert ook een oudere datering dan de Nieuwe tijd. Moet er rekening worden gehouden met een ouder gebruik dan de 17^e eeuw? Deze vraag is voorlopig moeilijk te beantwoorden.

Verder moet de ton nog beter op constructiedetails worden onderzocht, specifiek de reden van de vele hoepels en de aard van het ‘achterscherm’ dat met twee paaltjes is vastgezet en uit ‘hoepels’ met omwindingen bestaat.

Resumerend is de aangetroffen materiele cultuur in relatie tot de gevonden sporen dus beperkt. Er is weinig vondstmateriaal dat gerelateerd kan worden aan de historische boerderij. De uitbraaksleuven bevatten vooral bouwpuin en weinig gebruiksvoorwerpen. Deze sporen zijn ook niet te herleiden tot een plattegrond en bevinden zich waarschijnlijk verspreid over de gehele woonplaats (getuige het feit dat de spoorgrenzen zich vaak buiten het aangelegde vlak bevinden). Daarnaast is het materiaal uit deze sporen ook niet in situ aangetroffen, het is tenslotte verplaatst tijdens de sloop. Ook de andere sporen, met uitzondering van de waterput, hebben weinig gebruiksvoorwerpen die toebehoorden aan de oude bewoners van de boerderij opgeleverd. Hierbij speelt ook een rol dat er geen cultuurlaag met materiaal is aangetroffen tijdens het onderzoek. De enige vondsten die een nader inzicht zouden kunnen leveren zijn de vondsten uit de waterput. Deze bevinden zich nog in situ, maar kunnen door het ontbreken van andere niet-verstoorte vondstcontexten als geïsoleerd worden beschouwd aangezien er geen directe connectie meer kan worden gemaakt met de historische boerderij.

Figuur 7: paalkuilen noordwestelijke palencluster.

Figuur 8: bovenste twee baksteenringen van de tonput (S.33).

Figuur 9: Vrij gelegde ton van de tonput (S.33).

Figuur 10: Gecoupeerde tonput met vullingen.

Figuur 11: achterste 'scherm'/'vlechtwerkwand' van de tonput, die zichtbaar werd na het verwijderen van de vullingen.

Vondsten en monsters

In totaal zijn 19 vondstnummers uitgegeven (zie de vondstenlijst in bijlage 5). Vondstnummers 1 t/m 15 vertegenwoordigen 48 vondsten (waarvan vondstnummers 1 en 2 vooralsnog ontbreken; lege zakjes?; tabel 1). Vondstnummers 16 t/m 19 vertegenwoordigen bewerkt hout, waarbij vondstnummer 16 een mogelijke mesheft (onversierd) vertegenwoordigt en vondstnummers 17 t/m 19 monsters van de tonput, te weten ca. drie duigen en een fragment van het achterscherp dat na het verwijderen van de putvullingen zichtbaar werd.

Het materiaal dateert voor het merendeel uit de Vroege tot Late Nieuwe Tijd, m.u.v. de Wellenfuß van het Siegburg-steengoedkannetje (vermoedelijk een Jacobakannetje) en de tefrietfragmenten van de maalsteen; allen afkomstig uit de onderste vullingen van de tonput (vulling 3).

Tabel 1: vondstsoorten en vondstaantallen (exclusief monsters)

Vondstnummer	Put	Vlak	Spoor	Vulling	Baksteen	Roodbakkend	Tegel	Roodbaw	Witbaw	Majolica	Steengoed	IJzer	Tefriet	Leisteen	Dierlijk bot	Modern	Totaal
1	1	AV						3							1	1	5
2	?																0
3	?																0
4	1	AV							1								1
5	1	AV						2							1		3
6	1		7			1		1							1		3
7	1		9		2												2
8	1	1	28	1		1										1	2
9	1	1	22	1	1												1
10	1	1	15	1	2												2
11	1	1	1	12	1			1				1					3
12	1	1	7	1				1							1		2
13	1	1	33	1				2		1							3
14	1	1	33	2	5												5
15	1	1	33	3	5		2	2				3	3	1			16
																	48

4. Voorlopige conclusies en aanbevelingen

Conclusies

De archeologische sporen die tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn aangetroffen, zijn naar alle waarschijnlijkheid aan de boerderijwoning 'De Hut' toe te schrijven, die volgens Bert Hogervorst (niet gepubliceerd document van 19 juli 2014) tussen 1650 en 1670 moet zijn gebouwd, vlak voor 1732 is afgebrand en vervolgens is herbouwd.

De opstallen zijn echter dermate grondig gesloopt, dat hiervan alleen nog uitbraakkuilen en -sleuven resteren. Deze liggen op circa 40 cm onder het huidige maaiveld, in de top van strandafzettingen, en bevatten vooral puin. Daarnaast zijn paalsporen uit de Nieuwe Tijd gedocumenteerd, die vanwege hun regelmatige patroon structuren moeten vertegenwoordigen. Het blootgelegde deel in het noordwestelijk deel van de proefsleuf is echter te beperkt om de structuurtype(-s) te kunnen bepalen. Daarnaast zijn er ook verstoringen direct rondom door de uitbraaksleuven. Enkele ploegkrassen of plantgaten in het zuidoostelijke deel van de proefsleuf moeten van voor de sloop van de woning dateren, maar naar de vullingkenmerken te oordelen relatief recent zijn.

Een tonput met een tweelaags baksteenring is aan de sloop ontsnapt (in ieder geval het onderste deel ervan) en lijkt op basis van constructie en vondsten qua datering goed bij die van 'De Hut' aan te sluiten. Een bodemfragment van een kannetje van steengoed (vermoedelijk een Jacobakannetje van Siegburg-steengoed, fragment van een 'knijpvoetje' of Wellenfuß) past niet goed in deze context, omdat het uit de 16^e eeuw, hooguit 15^e eeuw, moet dateren. In dezelfde vulling zijn drie fragmenten van een maalsteen van tefriet gevonden. Ook deze kunnen een oudere datering dan de 17^e eeuw hebben. Als zodanig roept het onderzoek ook weer vragen op.

Aanbevelingen/ voorlopig selectieadvies

Gezien het sterk geroerde karakter van de bodem (circa 75%) door de uitbraaksleuven (waardoor het materiaal zich tevens niet meer in situ bevindt), de waarschijnlijkheid dat de uitbraaksleuven doorlopen over de gehele oude huisplaats, het ontbreken van muurresten van de 17^e eeuwse boerderijwoning 'De Hut' en de beperkte resten van materiele cultuur die verdere informatie kunnen verschaffen, worden geen archeologische vervolgmataregelen geadviseerd. Geadviseerd wordt om de eindrapportage op te stellen en als onderdeel hiervan extra informatie proberen in te winnen i.c. te vinden over vergelijkbare tonputconstructies; in het bijzonder de vele hoepels en de constructie in combinatie met het 'achterscherp'. Wij zullen andere archeologen met veel onderzoekservaring op dit gebied hiervoor raadplegen.

Daarbij is het de verwachting dat het palencluster in de noordwesthoek van de proefsleuf teveel is doorsneden met uitbraakkuilen en -sleuven, om voldoende vertrouwen te hebben dat hier met verder onderzoek nog een structuur valt uit te halen. Dit geldt ook voor de directe omgeving van de waterput in de zuidoosthoek van de proefsleuf.

5. Uitwerkingsplan

In dit hoofdstuk wordt een voorstel voor de uitwerking gedaan. In de eerste plaats dient de (standaard)uitwerking conform het Programma van Eisen (PvE; Kerkhoven & Feenstra 2017) en de KNA 4.0 (BRL SIKB 4000) uitgevoerd te worden. Geëvalueerd wordt welke onderzoeksvragen beantwoord kunnen worden. Voorgesteld wordt op welke manier de sporen, vondsten en monsters geanalyseerd dienen te worden. Dit omvat ook eventueel laboratoriumonderzoek en zal worden bekeken of bepaalde vondsten en/of monsters wel of niet bewaard (gedeponeerd) hoeven te worden.

Aanbevelingen

Onderzoeksvragen

In het PvE zijn onderzoeksvragen opgesteld die dienen te worden beantwoord in de eindrapportage. Hieronder zal per vraag worden aangegeven in hoeverre deze kan worden beantwoord op basis van de onderzoeksresultaten en op welke manier. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de vragen maar gedeeltelijk kunnen worden beantwoord door de beperkte omvang van het proefsleuvenonderzoek, de grote hoeveelheid van verstoorde sporen en de beperkte hoeveelheid vondstmateriaal.

- A. *Zijn binnen de grenzen van de voorgenomen bodemingrepen in het plangebied archeologische waarden aanwezig en wat is de aard, omvang, datering, kwaliteit en behoudenswaardigheid van deze (eventuele) vindplaats(en)?*
Deze vraag kan afdoende beantwoord worden door een beschrijving van de sporen en vondsten..
- B. *Wat vertellen deze vindplaatsen over de bewonings-/gebruiksgeschiedenis, bewonings-/gebruikscontinuïteit en locatiegebruik van het plangebied en zijn directe omgeving?*

Het vondstmateriaal en de sporen zijn te beperkt om goed inzicht te geven in deze aspecten. Door de zeer grondige sloop van de boerderij bevindt materiaal zich niet meer in situ, met uitzondering van de waterput. Daarnaast is opvallend dat slechts zeer weinig gebruiksvoorwerpen zijn aangetroffen die relateren aan de historische boerderij.

1. *In hoeverre is binnen het onderzoeksgebied sprake van oudere bebouwings-, bewonings- en/of gebruiksfasen van het in 1993 afgebrande huis?*
Er zijn geen muurresten meer aanwezig van oudere bebouwing, slechts de uitbraaksleuven resteren. Wel zijn er enkele paalgaten en een waterput aangetroffen. De relatie tussen deze sporen en de eventuele datering op basis van het vondstmateriaal zal verder worden uitgewerkt voor het eindrapport.
2. *Hoeveel bebouwings-, bewonings- en/of gebruiksfasen kunnen worden onderscheiden?*
Deze vraag is op basis van de resultaten van het gravend onderzoek niet te beantwoorden.
3. *Waar bestaan deze fasen uit, d.w.z. wat is de aard en functie van de verschillende in het plangebied vertegenwoordigde bebouwings-, bewonings- en/of gebruiksfasen? Kunnen deze worden geïnterpreteerd in termen van herbouw, aanbouw, verbouwingen, e.d.?*
Zie vraag 2.
4. *Waar bestaan de samenstellende elementen van de verschillende bebouwings- c.q. bewonings- en/of gebruiksfasen uit (aard sporen, constructie-elementen, muurresten).*
Er zijn geen verschillende fasen te herkennen. De sporen zullen conform de eisen worden beschreven en gerelateerd aan het vondstmateriaal (ten behoeve van datering).
5. *Is er vondstmateriaal aanwezig? Waar bestaat dit uit? Aan welke bebouwings-, bewonings- en/of gebruiksfasen kan dit worden gekoppeld?*
Deze vraag kan afdoende beantwoord worden door de beschrijving van de aangetroffen gebruiksvoorwerpen (met name aardewerk) en de koppeling tussen vondstmateriaal en sporen.

6. *Hoe kunnen de verschillende bebouwings-, bewonings- en/of gebruiksfasen worden gedateerd? Op basis waarvan kunnen de bebouwingsfasen worden gedateerd en op grond waarvan (vondstmateriaal, sporen, constructie-elementen, muurresten)?*
Datering van de grondsporen is maar beperkt mogelijk door de kleine hoeveelheid dateerbaar vondstmateriaal. Het aardewerk vormt de enige aanwijzing voor datering.
7. *Wat is de fysieke kwaliteit van sporen, constructie-elementen, muurresten en vondstmateriaal en hoe kan deze worden verklaard?*
De fysieke kwaliteit is gering door de grondige sloop van de boerderij. Hierdoor zijn geen muurresten meer aanwezig en bevindt het merendeel van het materiaal zich niet meer in situ. Uitzondering hierop is de waterput, echter is de vraag in hoeverre deze te relateren is aan de overige grondsporen op basis van een ruimtelijke analyse en het vondstmateriaal. Dit zal verder worden uitgewerkt in de eindrapportage.
8. *Hoe verhouden de onderzoeksresultaten zich tot de resultaten uit het vooronderzoek?*
Dit kan afdoende worden uitgewerkt voor de eindrapportage door het verband te leggen tussen het bureau- en booronderzoek en het gravend onderzoek.
9. *Wat is de waardering van de vindplaats volgens de KNA-waarderingssystematiek?*
Dit punt zal worden uitgewerkt in de eindrapportage. De fysieke en inhoudelijke kwaliteit van de vindplaats zijn door de verstoringen gering.
10. *Kan op basis van de resultaten een advies geformuleerd worden t.a.v. het vervolg in de archeologische monumentencyclus (vrijgeven/behoud in situ/opgraven). Zo ja, hoe luidt deze?*
Wij zullen adviseren op het gebied vrij te geven van verder onderzoek vanwege de verstoringen die veroorzaakt zijn door de sloop en de hierdoor geringe fysieke en inhoudelijke kwaliteit van deze vindplaats.
11. *Bij afwezigheid van een vindplaats, hoe valt dat te verklaren (verstoord, ander landschap dan verwacht, e.d.)?*
Niet van toepassing.

Uitwerking

Het uitwerkingsplan beperkt zich tot een uitwerking op het niveau van een standaardrapportage, zonder de inzet van materiaalspecialisten. Hier is voor gekozen omdat de sloop van de boerderij heeft geleid tot verstoring van de archeologische resten. Muurwerk behorend tot oudere voorgangers is niet aanwezig, de uitbraaksleuven hebben eventuele andere sporen grotendeels vernietigd en er is weinig vondstmateriaal aangetroffen dat inzicht kan verschaffen in de vroegere bewoners van de boerderij. Het materiaal bevindt zich merendeels niet meer in situ en heeft een beperkte fysieke en inhoudelijke kwaliteit. Uitzondering hierop is de waterput, echter bestaat het overgrote deel van de vondsten uit deze context ook uit puin en is deze put maar beperkt ruimtelijk gezien nog te koppelen aan de oude boerderij. Hieronder zal per vondstgroep een voorstel worden gedaan voor de (de)selectie en uitwerking.

Geadviseerd wordt om het mogelijke mesheft van hout (V.16) te fotograferen en aan een houtspecialist voor te leggen voor waardering en globale determinatie. Indien het een behoudenswaardig voorwerp betreft, deze te vriesdrogen, zodat het geconserveerd blijft. Indien dit niet gebeurt zal het object worden geselecteerd voor deponering.

Verder wordt geadviseerd om de monsters van de duigen van de tonput, inclusief het monster van het 'achterscherm' alleen schoon te maken en te fotograferen, maar niet aan te bieden voor specialistisch onderzoek en/of conservering. Hiervoor lijkt de archeologische waarde te beperkt door de geringe mogelijkheid om de waterput in context te plaatsen. Er zal wel onderzoek worden gedaan naar

vergelijkbare tonputten, om mogelijk tot een nadere datering te kunnen komen van dit spoor. Deze vondsten worden hiermee gedeselecteerd voor deponatie.

Geadviseerd wordt om ook de ijzeren voorwerpen te fotograferen en niet specialistisch te documenteren, noch te conserveren. Indien dit advies wordt overgenomen, betekent dit dat ze worden gedeselecteerd, omdat archeologische depots geen niet behandelde metalen voorwerpen in de collectie opnemen.

De fragmenten natuursteen en het aardewerk zullen middels een gestandaardiseerde uitwerking gerapporteerd worden. Dit zal voldoende informatie opleveren voor de functie en datering van de aangetroffen sporen en (indien mogelijk) fasering van de vindplaats. Deze komen daarna als geheel in aanmerking voor deponering.

6. Bronnen

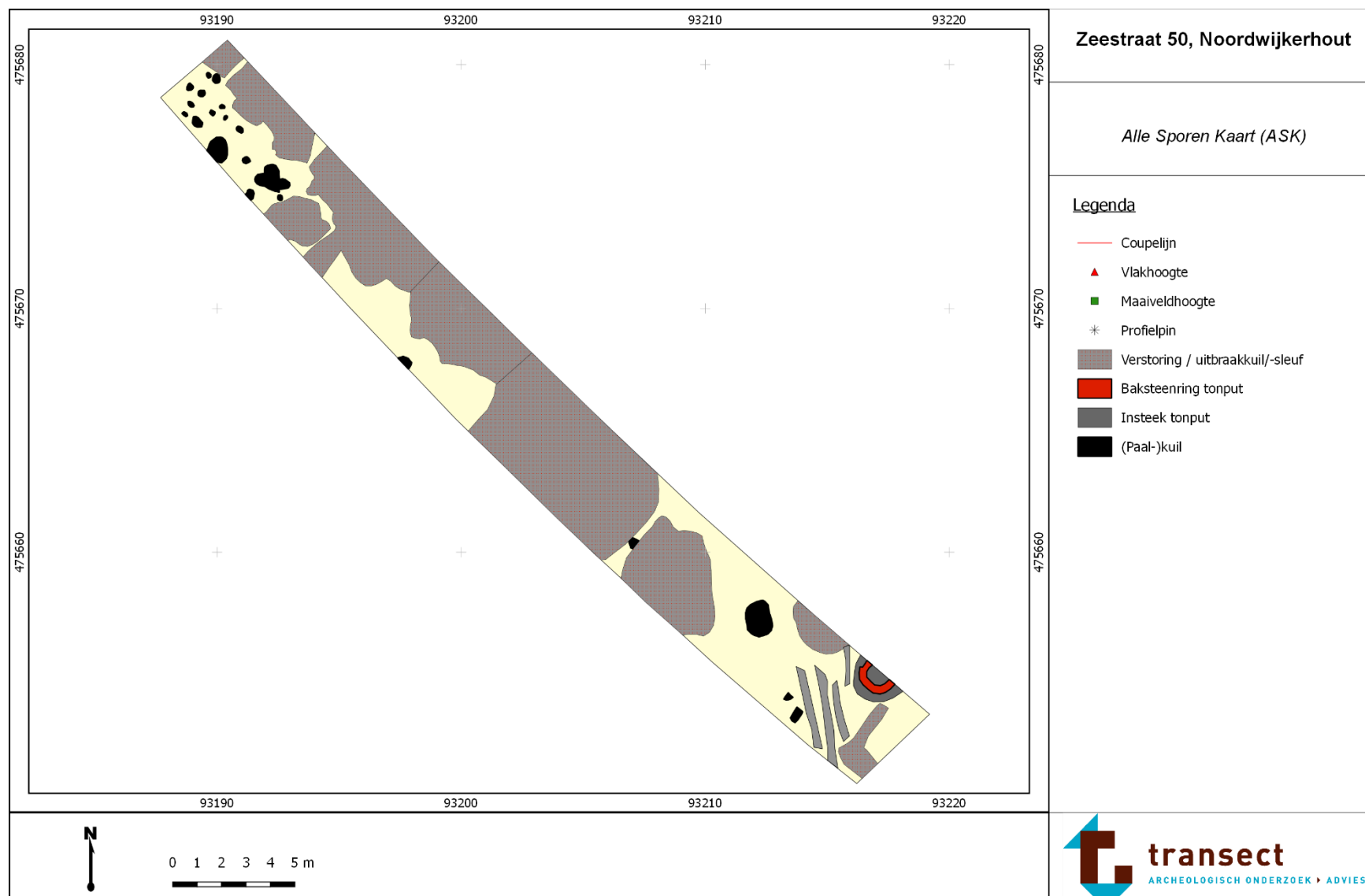

- Borsboom, A.J./J.W.H.P., Verhagen 2009. *KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek. Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P), versie 1.02*, Gouda (CCvD).
- Carmiggelt, A./P.J.W.M. Schulten, 2002. *Veldhandleiding Archeologie, Archeologie Leidraad 1*, Zoetermeer (College voor de Archeologische Kwaliteit).
- Hogervorst, Bert, 19 juli 2014. Interne notitie over de woning bij 'De Hut'.
- Kerkhoven, A.A. & R.L. Feenstra, 2017. Noordwijkerhout, Zeestraat 50. Gemeente Noordwijkerhout (ZH). Een Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven (IVO-P). Transect-PvE.
- Kooistra, L.I./O., Brinkkemper, 2016. *KNA Leidraad Archeobotanie, versie definitief 1.01*, Gouda (CCvD).
- Lauwerier, R.C.G.M., 2011. *KNA Leidraad Archeozoölogie, versie definitief 1.01*, Gouda (CCvD).
- Nijdam, L.C., 2014. *Een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek. Noordwijkerhout, Zeestraat 50 (Gemeente Noordwijkerhout)*, Lippenhuizen (ArGeoBoor-rapport 1302).

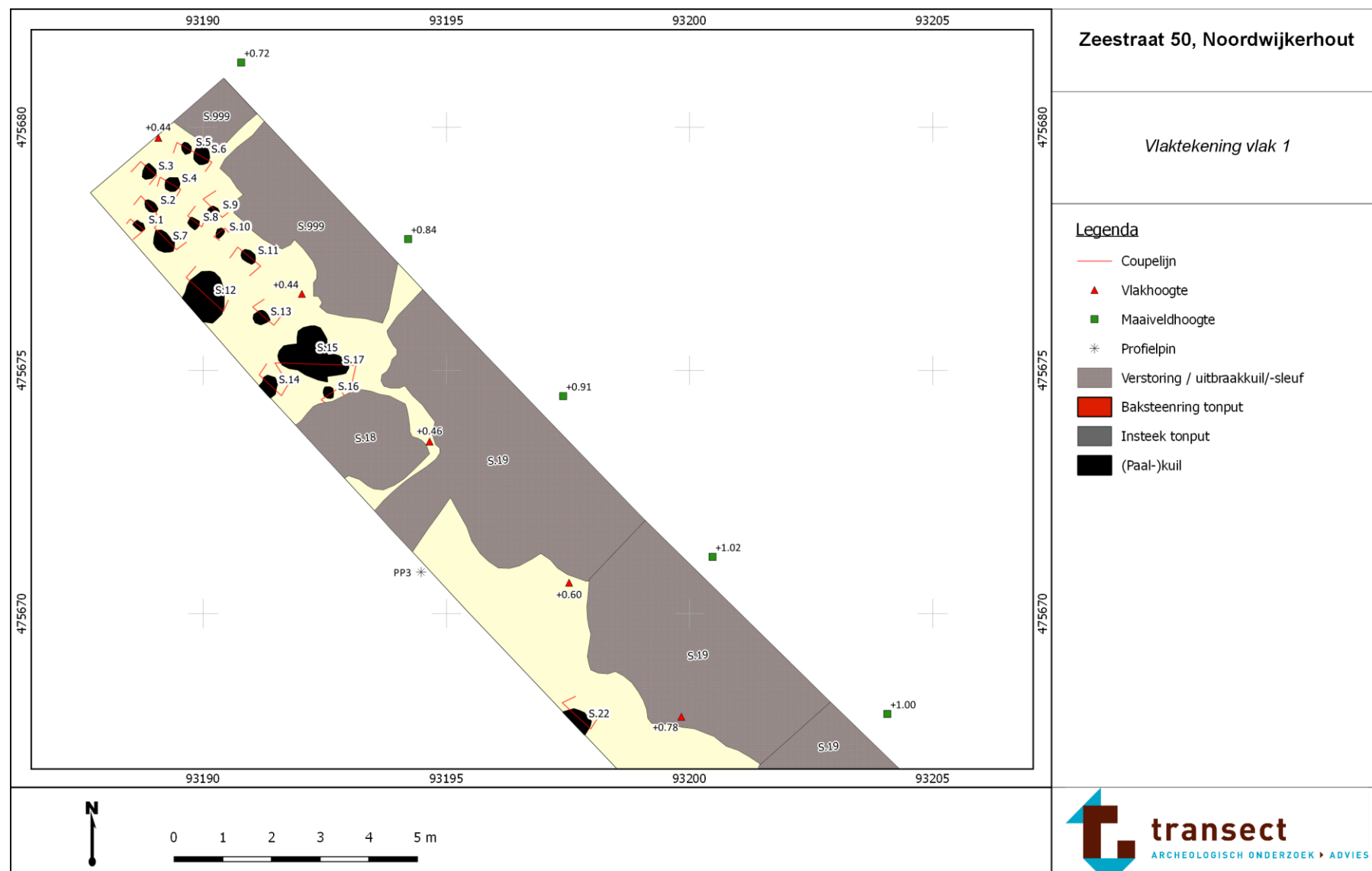
Bijlage 1. Archeologische periode-indeling voor Nederland

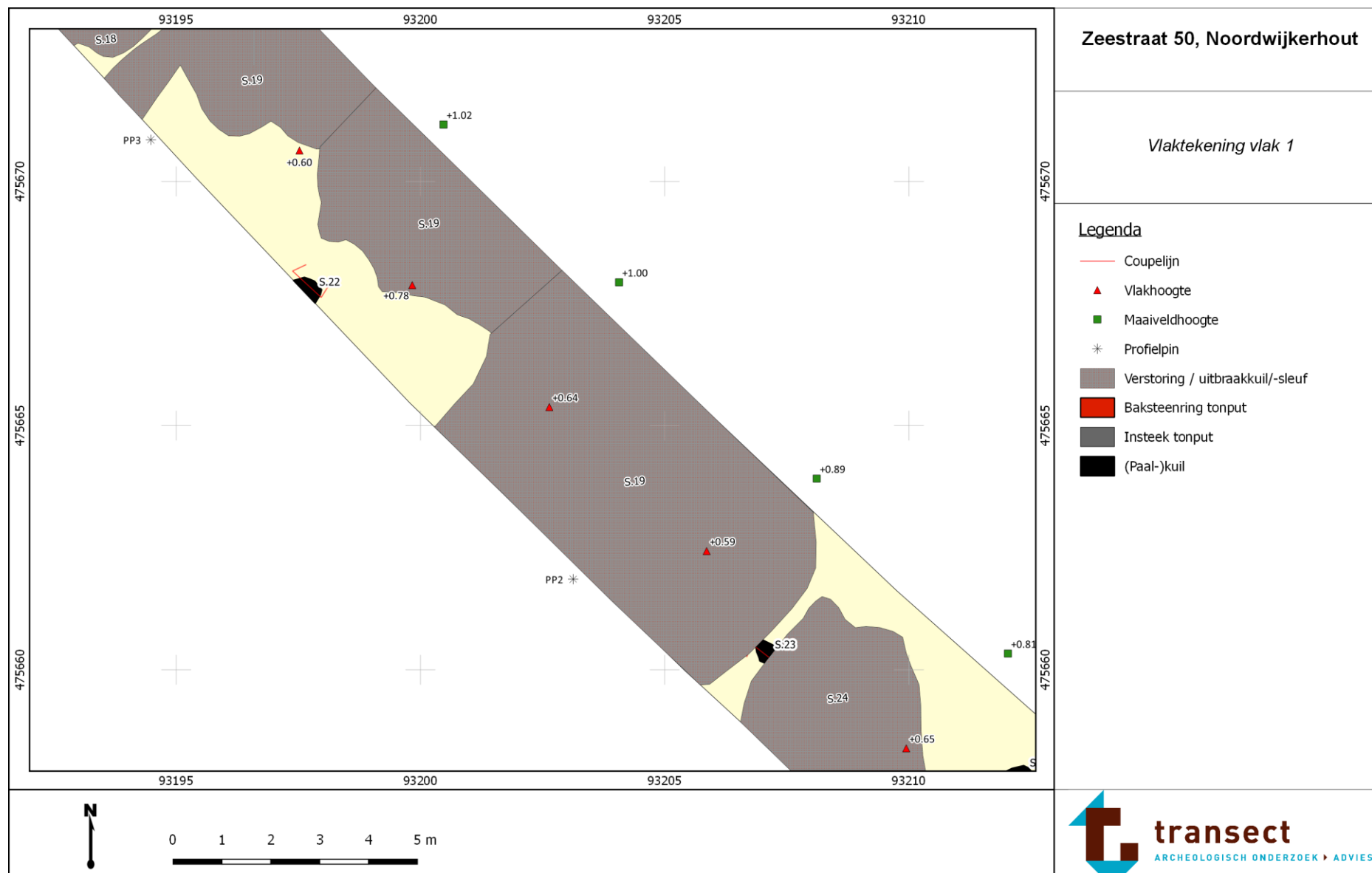
Periode	Deel-/subperiode	Van	Tot
Recent		1945 na Chr.	2050 na Chr.
Nieuwe Tijd	Late-Nieuwe tijd	1850 na Chr.	1945 na Chr.
	Midden-Nieuwe tijd	1650 na Chr.	1850 na Chr.
	Vroege-Nieuwe tijd	1500 na Chr.	1650 na Chr.
Middeleeuwen	Late-Middeleeuwen B	1250 na Chr.	1500 na Chr.
	Late-Middeleeuwen A	1050 na Chr.	1250 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen D	900 na Chr.	1050 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen C	725 na Chr.	900 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen B	525 na Chr.	725 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen A	450 na Chr.	525 na Chr.
Romeinse Tijd	Laat-Romeinse tijd B	350 na Chr.	450 na Chr.
	Laat-Romeinse tijd A	270 na Chr.	350 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd B	150 na Chr.	270 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd A	70 na Chr.	150 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd B	25 na Chr.	70 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd A	12 voor Chr.	25 na Chr.
IJzertijd	Late-IJzertijd	250 voor Chr.	12 voor Chr.
	Midden-IJzertijd	500 voor Chr.	250 voor Chr.
	Vroege-IJzertijd	800 voor Chr.	500 voor Chr.
Bronstijd	Late-Bronstijd	1100 voor Chr.	800 voor Chr.
	Midden-Bronstijd B	1500 voor Chr.	1100 voor Chr.
	Midden-Bronstijd A	1800 voor Chr.	1500 voor Chr.
	Vroege-Bronstijd	2000 voor Chr.	1800 voor Chr.
Neolithicum	Laat-Neolithicum B	2450 voor Chr.	2000 voor Chr.
	Laat-Neolithicum A	2850 voor Chr.	2450 voor Chr.
	Midden-Neolithicum B	3400 voor Chr.	2850 voor Chr.
	Midden-Neolithicum A	4200 voor Chr.	3400 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum B	4900 voor Chr.	4200 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum A	5300 voor Chr.	4900 voor Chr.
Mesolithicum	Laat-Mesolithicum	6450 voor Chr.	4900 voor Chr.
	Midden-Mesolithicum	7100 voor Chr.	6450 voor Chr.
	Vroeg-Mesolithicum	8800 voor Chr.	7100 voor Chr.
Paleolithicum	Laat-Paleolithicum B	18.000 BP	8.800 voor Chr.
	Laat-Paleolithicum A	35.000 BP	18.000 BP
	Midden-Paleolithicum	300.000 BP	35.000 BP
	Vroeg-Paleolithicum	-	300.000 BP

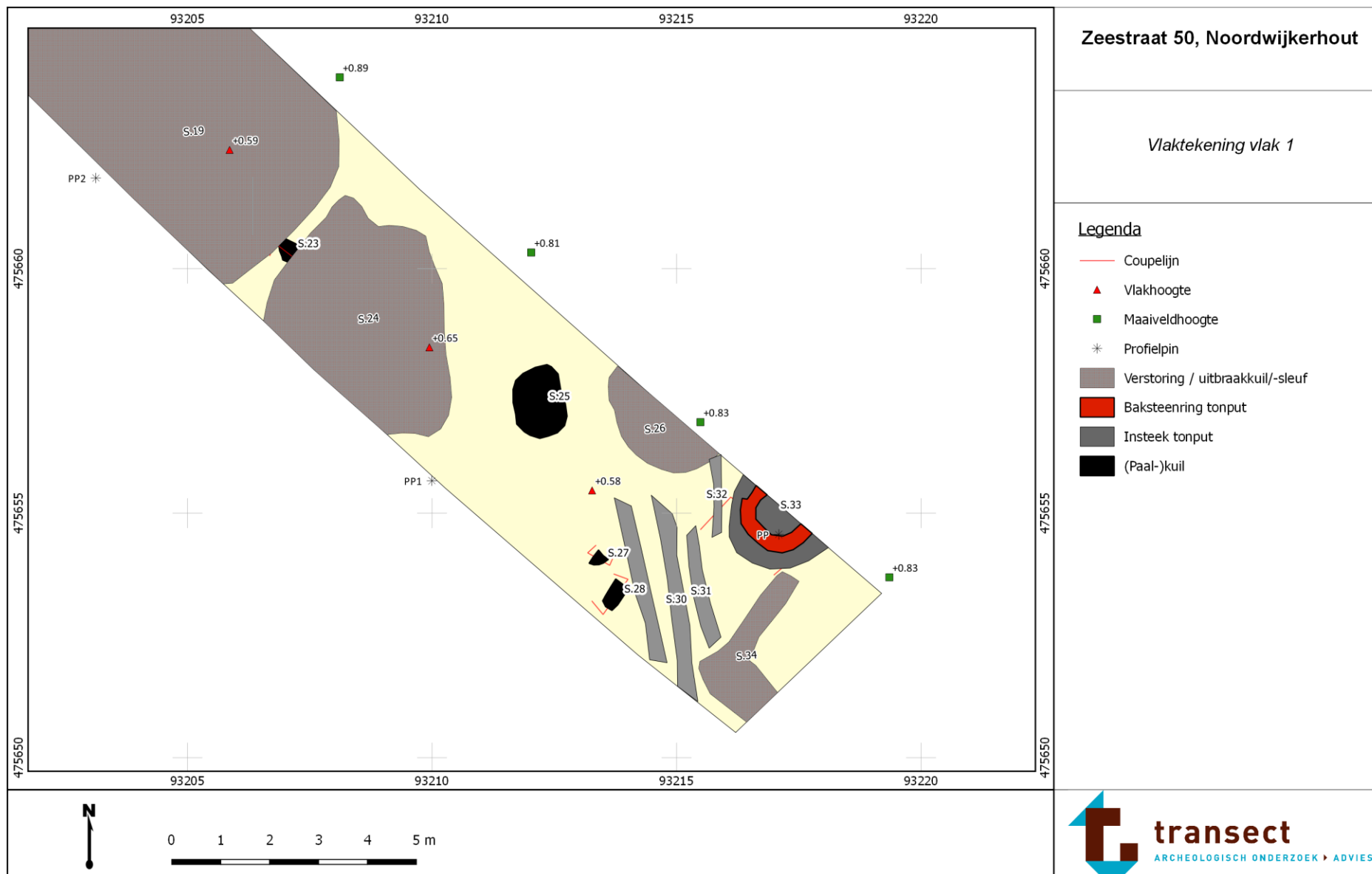
Bijlage 2. Alle Sporen Kaart (ASK)

Bijlage 3. Vlaktekeningen (drie delen)

Bijlage 4. Sporen- en lagenlijst

Spoor	werkput	vlak	vullingnr	kleur	gevekt	textuur	humeus	insl1	insl2	organisch materiaal	diepte	vorm (coupe)	interpretatie	opmerking
1	1	1	1	br		Zs1	h1				8	Komvormig	pk	
2	1	1	1	br		Zs1	h1	w1			12	Komvormig	pk	
3	1	1	1	br		Zs1	h1	w1			7	Komvormig	pk	
4	1	1	1	br		Zs1	h1	w1			12	Komvormig	pk	
5	1	1	1	br		Zs1	h1	w1			6	Komvormig	pk	
6	1	1	1	br		Zs1	h1	w1			9	Onregelmatig	pk	
7	1	1	1	dbrgr	ja	Zs1	h2	bkst	bot		21	Komvormig	pk	
8	1	1	1	br		Zs1	h1				10	Puntvormig	pk	
9	1	1	1	br		Zs1	h1				18	Puntvormig	pk	
10	1	1	1	br		Zs1	h1	w1			13	Komvormig	pk	
11	1	1	1	br		Zs1	h1	w1			42	Rechthoekig	pk	
12	1	1	1	brgr	ja	Zs1	h2	w2			25	Onregelmatig	kuil	
13	1	1	1	dbrgr	ja	Zs1	h2	bkst			17	Komvormig	pk	recent
14	1	1	1	br		Zs1	h1	w1			40	Puntvormig	pk	pk met wortel erdoor
15	1	1	1	br	iets	Zs1	h1			W1	22	Komvormig	kuil?	hartvormig
16	1	1	1	br		Zs1	h1	w1			8	Komvormig	pk	
17	1	1	1	br		Zs1	h1				5	Vlak	niks	
18	1	1	1	brwi	ja	Zs1	h1	baksteen					uitbraak	veel baksteen
19	1	1	1	brgr	ja	Zs1	h2	baksteen	w2				uitbraak	Spoordiepte bepaald met boring 7 cm Edelman: tot
20	1	1	1	dbrgr	ja	Zs1	h2	w1					uitbraak	Spoordiepte bepaald met boring 7 cm Edelman: tot 5
21	1	1	1	dbrgr	ja	Zs1	h2	baksteen	w2				uitbraak	Spoordiepte bepaald met boring 7 cm Edelman: tot
22	1	1	1	br		Zs1	h1				12	Komvormig	pk	
23	1	1	1	dbrgr	j	Zs1	h2			venige brokjes	12	Komvormig	pk	
24	1	1	1	gr	sterk	Zs1	h1	BST					uitbraak	Spoordiepte bepaald met boring 7 cm Edelman: tot
25	1	1	1	brgr	matig	Zs1	h1	gr	BST				uitbraak	Spoordiepte bepaald met boring 7 cm Edelman: tot
26	1	1	1	brgr	licht	Zs1	h2	BST					kuil	
27	1	1	1	dbrgr	ja	Zs1	h2	BST			10	Komvormig	pk?	
28	1	1	1	brgr	ja	Zs1	h2				46	Rechthoekig	pk	
29	1	1	1	grbr	sterk	Zs1	h1						ploeg-/plantspoor	
30	1	1	1	brgr	sterk	Zs1	h1						ploeg-/plantspoor	
31	1	1	1	brgr	sterk	Zs1	h1						ploeg-/plantspoor	
32	1	1	1	brgr	sterk	Zs1	h1						ploeg-/plantspoor	
33	1	1	1	grbr	ja	Zs1	h2	BST					waterput	Waterput bestaande uit insgraving/insteek en
34	1	1	1	grbr	ja	Zs1	h1	BST				Langgerekt	uitbraak	

Bijlage 5. Vondstenlijst

vondstnummer	werkput	vlak	vak	spoornummer	vulling	categorie	verzamelwijze	monstertype	opmerking
1	1	1	1			MIX	AANLEG		
2	1	1	2			MIX	AANLEG		
3	1	1	3			MIX	AANLEG		
4	1	1	4			MIX	AANLEG		
5	1	1	8			MIX	AANLEG		
6	1			7		KER	COUPE		
7	1			9		KER	COUPE		
8	1	1		28	1	MIX	COUPE		
9	1	1		22	1	KBW	COUPE		
10	1	1		15	1	MIX	AFWERK		
11	1	1		12	1	MIX	AFWERK		
12	1	1		7	1	MIX	AFWERK		
13	1	1		33	1	MIX	AANLEG		Vulling 1 = donkergrijze ingraving / buitenste ring waterput.
14	1	1		33	2	KBW	AANLEG		Vulling 2: bakstenen ring van waterput. 1 baksteenmonster
15	1	1		33	3	MIX	AANLEG		Vulling 3: binnenste vulling van waterput.
16	1	1		33	3	OPHT	AFWERK	hout	bewerkt hout
17	1	1		33	2	OPHT	AFWERK	hout	
18	1	1		33	2	OPHT	AFWERK	hout	
19	1	1		33	2	OPHT	AFWERK	hout	